O‘QUVCHILARDA TA’LIM-TARBIYA JARAYONINI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGIK IMIJNING AHAMIYATI

Farg`ona viloyati Furqat tumani
3-umumiy o`rta ta`lim
boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi
Egamova Gulirano Baxramovna

Kalit so‘zlar: pedagogik imij, ta’lim-tarbiya jarayoni, o‘qituvchi shaxsi, kasbiy kompetensiya, muomala madaniyati, nutq madaniyati, o‘quvchi shaxsi, tarbiyaviy ta’sir, pedagogik mahorat, zamonaviy ta’lim, kommunikativ ko‘nikmalar, shaxsiy namuna.

Annotatsiya

Ushbu maqolada o‘quvchilarda ta’lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etishda pedagogik imijning o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Pedagogik imijning asosiy tarkibiy qismlari, uning o‘quvchilarning bilim olish jarayoniga va shaxsiy rivojlanishiga ta’siri tahlil qilingan. Shuningdek, o‘qituvchining ijobiy imijini shakllantirish omillari hamda zamonaviy pedagogga qo‘yiladigan talablar ochib berilgan.

Аннотация

В данной статье рассматривается роль и значение педагогического имиджа в формировании эффективного учебно-воспитательного процесса у учащихся. Проанализированы основные компоненты педагогического имиджа и его влияние на учебную деятельность и личностное развитие обучающихся. Также раскрываются факторы формирования положительного имиджа учителя и требования к современному педагогу.

Annotation

This article examines the role and importance of pedagogical image in organizing an effective educational process among students. The main components of pedagogical image and its impact on students' learning activities and personal development are analyzed. The paper also highlights the factors influencing the formation of a positive teacher image and the requirements for a modern educator.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – har tomonlama barkamol, mustaqil fikrlay oladigan, ijtimoiy faol shaxsni tarbiyalashdir. Bu jarayonda o'qituvchining nafaqat bilim va kasbiy mahorati, balki uning pedagogik imiji ham muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagogik imij – bu o'qituvchining tashqi ko'rinishi, nutqi, muomalasi, kasbiy kompetensiyasi va shaxsiy fazilatlarining uyg'unlashgan holdagi umumiy obrazidir. Aynan shu obraz o'quvchilar ongida o'qituvchi shaxsiga nisbatan hurmat, ishonch va qiziqish uyg'otadi.

Pedagogik imij tushunchasi va uning mohiyati

Pedagogik imij – bu o'qituvchining o'z kasbiy faoliyati jarayonida shakllantirgan ijobiy qiyofasi bo'lib, u ta'lim-tarbiya samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Imij faqat tashqi ko'rinish bilangina cheklanmaydi, balki quyidagi komponentlarni ham o'z ichiga oladi:

Tashqi ko'rinish (kiyinish madaniyati, ozodalik)

Nutq madaniyati (ravon, aniq va tushunarli gapirish)

Muomala madaniyati (o'quvchilarga hurmat bilan munosabatda bo'lish)

Psixologik barqarorlik (sabr-toqat, o'zini tutish)

Kasbiy bilim va mahorat

Pedagogik imij o'qituvchining ichki dunyosi bilan uyg'un bo'lishi lozim. Sun'iy yoki majburiy imij uzoq davom etmaydi va o'quvchilar tomonidan tez seziladi.

Ta'lim-tarbiya jarayonida pedagogik imijning roli

O'qituvchining pedagogik imiji o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan munosabatiga sezilarli darajada ta'sir qiladi. Ijobiy imijga ega bo'lgan o'qituvchi:

O‘quvchilarda darsga qiziqishni oshiradi

Intizomni tabiiy ravishda shakllantiradi

O‘z faniga nisbatan ijobiy munosabatni yuzaga keltiradi

O‘quvchilarning shaxsiy rivojiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi

Masalan, samimiy, ochiqko‘ngil va bilimdon o‘qituvchi o‘quvchilar uchun namuna bo‘lib xizmat qiladi. Ularning nutqi, kiyinish uslubi, muomala madaniyati o‘quvchilar tomonidan takrorlanadi.

Pedagogik imij va tarbiyaviy ta’sir

Tarbiya jarayoni ko‘p jihatdan o‘qituvchining shaxsiy namunasiga bog‘liq. “O‘qituvchi qanday bo‘lsa, o‘quvchi ham shunday bo‘ladi” degan fikr bejiz emas. O‘qituvchining:

adolatli bo‘lishi

mas’uliyatli yondashuvi

mehribonligi

talabchanligi

o‘quvchilarda ijobiy xulq-atvorni shakllantiradi. Pedagogik imij kuchli bo‘lgan o‘qituvchi o‘quvchilarga faqat bilim emas, balki hayotiy qadriyatlarni ham singdiradi.

Pedagogik imijni shakllantirish omillari

Pedagogik imij o‘z-o‘zidan shakllanmaydi. Uni rivojlantirish uchun quyidagi omillarga e’tibor qaratish lozim:

1. **O‘z ustida ishlash** – o‘qituvchi doimiy ravishda bilimini oshirib borishi kerak
2. **Kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish** – to‘g‘ri va samarali muloqot qilish
3. **Tashqi ko‘rinishga e’tibor** – tartibli va soddaligi bilan ajralib turuvchi kiyinish
4. **Psixologik tayyorgarlik** – stressga chidamlilik, o‘zini boshqara olish

5. **Innovatsion yondashuv** – zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish

Zamonaviy o‘qituvchi imijining o‘ziga xos jihatlari

Bugungi kunda o‘qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki motivator, psixolog va yo‘lboshchi hamdir. Zamonaviy pedagog quyidagi sifatlarga ega bo‘lishi zarur:

axborot texnologiyalaridan foydalanish qobiliyati

kreativ fikrlash

o‘quvchi shaxsiga individual yondashuv

ochiqlik va yangilikka intilish

Bunday imij o‘quvchilarda zamonaviy dunyoqarashni shakllantiradi va ularni mustaqil fikrlashga undaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, pedagogik imij ta’lim-tarbiya jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. O‘qituvchining ijobiy imiji o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, ularning shaxs sifatida shakllanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Shuning uchun har bir pedagog o‘z imiji ustida muntazam ishlashi, uni takomillashtirib borishi zarur. Chunki kuchli pedagogik imij – bu samarali ta’lim va sifatli tarbiyaning muhim garovidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch.* – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. Mirziyoyev Sh.M. *Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.* – Toshkent: O‘zbekiston, 2016.
3. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. *Pedagogika nazariyasi va tarixi.* – Toshkent: Fan, 2012.
4. Xoliqov A.A. *Pedagogik mahorat.* – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2011.

5. Ishmuhamedov R.J. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
6. Qodirov B.R. *Ta'lim jarayonida pedagogik muloqot.* – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
7. Slastenin V.A., Isayev I.F., Shiyanov E.N. *Pedagogika*. – Moskva: Akademiya, 2013.
8. Podlasy I.P. *Pedagogika*. – Moskva: Vlados, 2011.
9. Rogers C. *Freedom to Learn*. – New York: Merrill Publishing, 1994.
10. Hargreaves A. *Teaching in the Knowledge Society*. – New York: Teachers College Press, 2003.
11. Sharipovich, M. B. (2025). THE ART OF EFFECTIVE USE OF MIMICRY AND PANTOMIME IN THE EDUCATIONAL PROCESS BY FUTURE TEACHERS: PEDAGOGICAL FOUNDATIONS AND PRACTICAL RECOMMENDATIONS. *Multidisciplinary and Multidimensional Journal*, *4*(2), 76-79.